

καταβάλλη δανειστῆ, οὐ ποιῆ δαπάνημα, κὰν τὸν δεσπότην ἐλευθεροῖ τῆς περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῆς.

β'. ΓΑΪΟΥΣ. Ἐὰν υἱὸς ἢ δοῦλος ἀγρὸν ἀγοράσῃ τῷ πατρὶ ἢ τῷ δεσπότη, δαπάνημά ἐστιν. καὶ εἰ μὴν ἦτινος ἀξίως ἐστί, τὸ ἀληθές τίμημα λογίζεται· εἰ δὲ πλείονος, μόνον τὸ δοθέν.

γ'. ΥΠΕΡΙΑ. Ἐὰν εἰς τὰ τοῦ ἐνὸς δεσπότητος δαπάνηματα ὁ δοῦλος ποιῆσῃ, μόνος αὐτὸς ἐνάγεται.

[δ'.] τι¹⁸¹⁾ γὰρ; ὅτι ἀφείλε τὸ πεκούλιον.¹⁸²⁾

[ε'.] Ἐὰν υἱὸς ὑπὲρ πατρὸς ἀντιφωνήσῃ, τότε δαπάνημα ποιῆ, ὅτε καταβάλλῃ.

κ'.¹⁸³⁾ SCAEVOL. Ὁ πατὴρ ὑπὲρ θυγατρὸς δημολογήσας προεἶκα συναφώνησε τὴν θυγατέρα τρέφειν, καὶ μὴ χορηγοῦντος αὐτοῦ ἐδανείσατο παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐδαπάνησεν ὧ[ν] χωρὶς] οὐκ ἠδύνατο τρέφειν ἑαυτὴν καὶ τοὺς πατρῴους δούλους, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ γάμῳ· ἔχει κατὰ τοῦ πατρὸς ὁ ἀνήρ τὴν περὶ δαπανημάτων ἀγωγὴν.

Ὁ δοῦλος τοῦ ἀπόντος διὰ δημόσιον πρᾶγμα

στειφ. τοῦτο νόησον, ἔνθα ὡς ἑαυτὸν ὁ οἰκέτης ἐλευθερωῖσαι βουλόμενος τῷ πεκουλιάρχῳ κατέβαλε δανειστῆ· εἰ δ' ὡς εἰκὸς αὐτὸν τὸν δεσπότην ἐλευθερωῖσαι βουλόμενος κατέβαλεν αὐτῷ, τότε χάρις τῇ δεῖν ἔμ βέροσο. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ ι' [διγ.] τοῦ παρόντος τί. ὅτι κὰν προκαταχθῆ μόνον ὑπεξούσιος ἐν τῇ δε πεκουλίο δεφενδεῖον τον πατερα, [καὶ] οὕτω τῇ δεῖν ἔμ βέροσο γίνεται χάρις, δῆλον δὲ ὅτι πρὸς τὸ μέτρον τοῦ [πεκουλίου], ὅπερ ἡμελλεν ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἐναγόμενος καταβαλεῖν δαδ νῆσθαι το ποσον καὶ τῆν δὲ κληρονομίαν ὁ οἰκέτης ἐπὶ τῷ τὸν ἐποφειλόμενον ὑπ' αὐτοῦ πεκουλιάρχῳ χρεώσῃν τευθῆραι τοῦ δεῖν ἔμ βέροσο οτι δια δεσπότητος τοῦ [ὡς ὁ οὐλ]πιανὸς ἐν τῷ ζ' διγ. φησίν.

κυρ. ἐ νομισμάτων ἦν ἀξι ποιῆν εἰ

στειφ. τοῦτο νόησον ἄντα τῷ δεσπότη τὸν ἀγρὸν ὡς ἀναγκάιον ἠρόσασε· εἰ δὲ ἀναγκάιος τότε εἰς ὀλοκληρον τῇ δεῖν ἔμ βέροσο || || || ||

|| || || || || || || || || ||

ἐπερωτηθῆ²⁾ ἐπερ προικ ἐδανείσατο παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἔτρεφεν. κατεχ ὁ ἀνήρ³⁾ δεῖν ἔμ βέροσο.

..... οἰαδῆ καὶ τὰ τοῦ γάμου φέρων βάρη, ὡς ὁ παῦλος ἐν τῷ δε σπονσαλίβους τί. γ' διγ. νς' φησίν ὥστε τῆν τοῦ γαμουμένου (?) τρέφασθαι ἔπο τοῦ πατρὸς.

οὐτιλίαν μέντοι. διὰ τοῦτο δὲ οὐτιλίως ἢ δαπάνη ἐστιν χεῖ. ἢ γὰρ θυγατὴρ γαμηθεῖσα τῆν τοῦ ἀνδρὸς μᾶλλον μεταδιώκει φαιμίλιαν.

τοῦ ἀγρῶν. ὅτι οὐτιλίαν ἔχει ἐν τῷ τέλει τοῦ τί.

κυρὶλλ. οἰκέτης μου ἐδάνεισε δοῦλῳ .. πουπίλλου ἐφ' ὧ ὠμοε. ται τὸ προσώπον τῶν δούλων ... λλ. δεῖν ἔμ βέροσο.

181) Cod. sic: μόνος αὐτὸς ἐνάγεται. τί γὰρ; ὅτι ἀφείλε τὸ πεκούλιον. Sed inter lineas supra τί γὰρ adscriptum est: ἦδε λείπουσαν.

γ) Expl. fol. 111. 108.
 ζ) Inc. fol. 207. 204.

solverit, in rem domini non vertit, licet eum ab actione de peculio liberet.

XII. *Gaius*. Si filius vel servus fundum patri dominove emit, in rem versum est. Et si quidem minore pretio dignus sit, verum pretium computatur: sin pluris sit, id tantum, quod datum est. L. 12. D. XV. 3.

XIII. *Ulpia*. Si in rem alterius ex dominis servus verterit, is solus convenitur. L. 13. D. eod.

XIV. Quid enim, si peculium ademit? L. 14. D. eod.

XV. Si filius constituerit quod pater debet, verum est, quum solverit. L. 15. D. eod.

(Nonnulla desunt.)

XX. *Scaevol*. Si pater pro filia dotem promisit et filiam alere pactus est, eoque non praestante a viro mutuum pecuniam accepit et consumpsit, sine qua se et servos paternos alere non potuisset, et mortua est in matrimonio, vir adversus patrem de in rem verso actionem habet. L. 20. pr. D. eod.

Servus absentis rei publicae causa servis pupilli §. 1.

92. *Steph*. [ad l. 11]. Hoc sic accipe, si servus creditori peculiari solverit, quo se ipsum liberaret: sin ideo ei solverit, ut dominum liberaret, tunc de in rem verso actioni locus est. Didicisti enim dig. 10 [§. 3] huius tit., si modo lis contestata sit cum filio, qui patrem in actione de peculio defenderet, de in rem verso actioni locum esse, nimirum usque ad quantitatem peculii, quam pater conventus soluturus erat ut Ulpianus dig. 7 [§. 4] dicit.

93. *Cyr*. [l. 12]. V aureis dignus erat

94. *Steph*. [ad l. 12]. Hoc accipe fundum, qui domini [necessarius non esset], tamquam necessarium emerit: sin autem necessarius tunc in solidum de in rem verso actio || || || ||

(Complura desiderantur.)

95. [*Cyr*. l. 20 pr.]. .. promisit pro [filia] dotem mutuum pecuniam accepit a viro et [sese] aluit. Tenetur [pater] de in rem verso.

96. [*Steph*. ad l. 20 pr. verb: *convenit ut ipse*]. quippe qui onera matrimonii sustineat, ut Paulus dicit [libro singulari] de sponsalibus tit. 3 dig. 56 a patre aleretur.

97. [*Steph*. ad l. 20 pr. verb: *utilem actionem*]. Utilem nimirum. Utilem vero ideo, nam filia, postquam nupsit, magis mariti familiam sequitur.

98. *Anon*. [ad l. 20 pr. in fin.]. utilem habet in fine tituli.

99. *Cyrill*. [l. 20 §. 1]. Servus meus servo pupilli creditur ||

182) Expl. fol. 111. 108. Mox cap. 15 huius tit. restitui ex Syn. p. 184, ubi vocatur κεφ. γ'.

183) Inc. fol. 207. 204.

α) Lege πατήρ.

ἐδάνεισε δούλοις ἀνήθου, ὑπογράφοντος καὶ εἰς ἴδιον πρόσωπον ἐπειρωτιμένου τοῦ ἐπιτρόπου· οὐδὲν ἤττον ἀρμόζει κατὰ τοῦ ἀνήθου ἢ περὶ τῆς δαπάνης ἀγωγῆς.

L. 21.
D. XV. 3. κα'. [Πατήρ] προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς ἑαυτοῦ ὠμολόγησε, καὶ συνεφωνήθη μετὰ πάντων ὥστε ἢ τὸν πατέρα ἢ αὐτὴν ἐαυτὴν τρέφειν, καὶ νομίζων ὁ ἀνὴρ χορηγήσονται τὸν πατέρα ἐδάνεισεν αὐτῇ, ἅτινα λαβοῦσα ἐδαπάνησεν ἀναγκαιῶς εἰς ἰδίας χρείας καὶ οὐκ εἶχε δούλους καὶ εἰς τὰ καταπιεσθέντα παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῇ πράγματα, καὶ τοῦ πατρὸς μὴ πληρώσαντος ἐτελεύτησεν· ἐὰν χωρὶς τοῦ δανισθέντος ἑαυτὴν ἀποθρήναι καὶ τοὺς πατρῶους δούλους οὐκ ἠδύνατο, ἀρμόζει τῷ ἀνδρὶ κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ περὶ τῶν δαπανημάτων ἀγωγῆς.

τοῦτο τοῦ φάκτου ἐστίν.

καὶ ὅ) τοῦτο πάλιν τοῦ φάκτου ἐστίν. ἔγνωσ γὰρ ἐν τῷ γ' διγ. τοῦ παρόντος τί. ὅτι κὰν πεκουλιαιῶς ὁ οἰκίτης ἐδανείσατο, τουτέστι μὴ σκοπῶ τοῦ δαπανῆσαι αὐτὰ εἰς τὴν χρείαν τοῦ δεσπότου, βέρον δὲ ὅμως ποιῆση, χώρα τῇ δὲ ἐν ἑμ βέρσο γίνεται, μέμνησο παρῶς τῆς παραδεδομένης σοι διαστίξεως ἐν τῷ ζ' διγ. τοῦ παρόντος τί.

εἰ γὰρ μὴ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ πρωτοτύπως ὁ ἐπίτροπος δανεισάμενος ὑπέγραψε τε καὶ ἐτηρωτήθη, τότε οὐκέτι κινεῖται δε ἐν ἑμ βέρσο.

τουτέστι [εἰ καὶ ἔχει] κα[τὰ] τοῦ ἐπιτρόπου τὴν ἐκ σιπουλάτου, δύναται καὶ δε ἐν ἑμ βέρσο κατὰ τοῦ πούπιλλου [κινεῖν].

το ὅ) ἄνωγ. μέμνησο τῶν ἐξηγημένων βι. [γ'] τί. ε' διγ. . . καὶ ἀνάγν. βι. δ' τοῦ κώδ. τί. β' διατ. γ' καὶ τί. κς' διατ. ζ'.

κυρὶ βλλ. ο απ προλαβόντ. ε')

στειφ. ρημένον ποιεῖν συμφωνῶν ὁ πατήρ, ὥστε αὐτὸν [τρέφειν τὴν] θυγατέρα, καὶ ἰδικῶς φανερόν σαλαρίον ὄρισε δίδοναι, ἢ καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ἔχων θυγατέρα τοσαύτην ποσότητα ὄρισεν ἐκείνη δίδοναι.

τί γὰρ; ὅτι ἐπέτρεψεν αὐτῇ ὁ πατήρ τινα τῶν πραγμάτων αὐτοῦ διοικεῖν.

πρόσχε ὅτι πρὸς τὴν μίαν καὶ μόνον ζήτησιν ὁ σκαεβόλας ἀπεκρίνατο, οὐ μὴν εἶπε, τί δεοὶ γενέσθαι περὶ ὧν ἐδαπάνησεν ἢ κόρη περὶ τὴν διοίκησιν τῶν τοῦ πατρὸς πραγμάτων. δῆλον δὲ ὅτι δαπανησάσης αὐτῆς εἰς τὰ τοῦ πατρὸς χώρα γίνεται τῇ δε ἐν ἑμ βέρσο, καὶ ὡς ὠμολογοῦμενον τοῦτο παρήκην ὁ νομικός.

διὰ τοῦτο οὐτιλίαι, ἐπειδὴ οὐκ εὐχερῶς ἐδίδοτο ἀγωγῆ κατὰ τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν πρὸς τὴν ὑπεξουσίαν συναλλαγμάτων. ἀμέλει καὶ τὴν δε πεκουλίῳ ἐπὶ τῇ d) οὐκ ἀπλόως δίδονται ἀλλὰ ὡς βι. δ' τοῦ κώδ. τί. κς' διατ. ια'.

credidit, subscribente tutore et ex sua persona promittente: nihilominus adversus pupillum de in rem verso actio competit.

XXI. Pater dotem pro filia sua promisit, et convenit inter omnes, ut aut pater aut ipsa se aleret, et vir, quum patrem ministraturum putaret, pecuniam ei mutuam dedit, eamque illa necessario in usus suos et servos, quos habebat, et res paternas sibi creditas consumsit, et, priusquam pater expleret, mortua est: si sine pecunia illa mutua se et servos paternos alere non potuisset, viro adversus patrem de in rem verso actio competit.

100. [Steph. ad l. 20 §. 1 verb: absentis rei-publicae causa]. Hoc facti est.

101. [Steph. ad l. 20 §. 1 verb: quum in rem pupilli daretur]. Etiam hoc rursus facti est. Didicisti enim dig 3 [§. 1], de in rem verso actioni locum esse, etiamsi servus peculiariter mutuatus sit, hoc est non ad hoc, ut in usus domini converteret, si nihilominus verterit. Memor omnino sis distinctionis, quam tibi dig. 7 huius tit. tradidi.

102. [Steph. ad l. 20 §. 1 verb: quo magis]. Etenim si non ideo, sed principaliter mutuum accepturus, tutor subscripserit et promiserit, tunc de in rem verso non agitur.

103. [Steph. ad l. 20 §. 1 verb: nihilominus]. Hoc est, licet adversus tutorem ex stipulatu actionem habeat, tamen et de in rem verso cum pupillo agere potest.

104. Anon. [ad l. 20 §. 1]. Memineris eorum, quae dicta sunt lib. III tit. 5 dig. . . et lege lib. IV Cod. tit. 2 const. 13 et tit. 26 const. 7.

105. Cyrill. [l. 21]. [Responsum simile ei, quod in praecedente dig. habetur.]

106. Steph. [ad l. 21 verb: quantum dare filiae suae instituerat]. pater quum conveniret, ut ipse filiam aleret, et specialiter certum salarium dare instituerat, vel quod ipse maritus, quum filiam haberet, tantam pecuniam ei dare instituerat.

107. [Steph. ad l. 21 verb: res familiares]. Quid enim, si quasdam res ad se pertinentes administrare pater ei permiserit?

108. [Steph. ad l. 21 verb: Respondit]. Animadvertite, quod Scaevola ad solam quaestionem respondit, non autem dixit, quid fieri oporteat de his, quae puella in administrationem rerum patris impendit. Verum enimvero si quid in res patris impendit, de in rem verso actioni locus est, quod, quia in confessis est, iureconsultus praetermisit.

109. Anon. [ad l. 21 verb: utilem actionem]. Ideo utilem, quia non facile actio adversus patrem datur ex contractibus cum filia initis: praesertim etiam quum de peculio actio in non simpliciter data sit, sed ut lib. IV Cod. tit. 26 const. 11.

b) Cod. κᾶν.

c) Lege ὅμοια ἀπόκρισις τῇ ἐν τῷ προλαβόντι διγ.

d) An δούλη;

ΤΙΤΛΟΣ ΟΓΔΩΟΣ.

Περὶ ὧν κατὰ θέλευσιν τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ πατρὸς συναλλάσσει τις πρὸς τοὺς ὑπεξουσίους.

[Βι. ιε' τῶν διγ.] τί. δ'. Τί. κς' τοῦ δ' βι. τοῦ κώδ.

α'. *Ulp.* Εἴτε ἐπὶ μαρτύρων ἐπιτρέψει μοι τις συναλλάξει τῷ δούλῳ αὐτοῦ, εἴτε δι' ἐπιστολῆς, εἴτε φιλοῖς ῥήμασιν, εἴτε δι' ἀγγέλου, εἴτε ἐφ' ἐνὶ πράγματι, εἴτε γενικῶς, εἴτε οὕτως· ὅπερ θέλεις συναλλάξον τῷδε τῷ δούλῳ μου, εἰς δλόκληρον ὡς αὐτὸς συναλλάξας ἐνέχεται, εἰ μὴ νόμος ἰδικῶς τι κολύει.

Ἔξεσι δὲ αὐτῷ πρὶν ἢ συναλλάξω τὴν ἰδίαν ἀνακαλεῖσθαι θέλευσιν καὶ δῆλόν μοι ποιεῖν. οὕτως γὰρ ἐστὶ καὶ ἐπὶ ἐντολῆς. εἰ δὲ καὶ ἐντέλλεται ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης, ἢ ὑπογράψει ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ δούλου, ἐνέχεται ὁ δεσπότης τῇ κατ' αὐτοῦ ἀγωγῇ ὡς ἐπιτρέψας, οὐ μὴν ἐὰν ἐγγυήσῃται τὸν

κυρίλλ. κελύει εἰ ... ὅτε διὰ μαρτύρων ἢ δι' ἐπιστολῆς ἐπὶ πάντων συναλλαγμάτων, ὅσα μὴ νόμος κολύει. δύναται ἀνακαλεῖσθαι τὴν θέλευσιν [τὸ] ἐντελεῖσθαι ἢ ὑπογράψαι κέλευσιν [εἰς ἐστὶ]

τοῦ ἀνων. τεστατίων ἐστὶν ἢ διὰ μαρτύρων καὶ ἐπεὶ δια τοῦτο κελ .. σεν ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης ὡς ἐν τῷ ζ' μεμ .. ας ἐπειδὴ ὡσπερ γίνεσθαι πρ συναλλάγμα.

εἰ μὴ ... ὧν ἰδικῶς ἐκόλυσε τὸδε τὸ συναλλάγμα γενέσθαι πρὸς τὸν οἰκέτην ἢ πρὸς τὸν υἱόν ἰδικῶς ἐκόλυσε τὸ συναλλάγμα, εἰπέ, ὅτι ὁ νόμος ἐπὶ τῶν οἰκειῶν καλῶς γάμον, ἐπὶ [δὲ ὑπεξουσίῶν τὸ δανειόν.] φησὶ καὶ ἐν τῷ δ' βι. τοῦ κώδ. τί. κς' ἢ τελευταία τοῦ τί. διατ. ὅτι ὁ δεσπότης κελύει τις δανείσαι χρυσίον τῷ ἰδίῳ διοικητῇ ἢ τῷ οἰκέτῃ οὐ καλῶς τῇ κνοδιούσῳ κατέχεται, εἰ μὴ καὶ τὴν ποσοτήτα ἐξεφώνησεν.

ἀνων. εἰπὼν, εἰ μὴ νόμος ἰδικῶς τι κολύει, δοκεῖ λέγειν περὶ τῶν εἰρημένων ἐν τῇ ιγ' διατ. τοῦ κς' τί. τοῦ δ' βι. τοῦ κώδ.

ση. ἐντεῦθεν ὅτι οὐχ ἢ μεταμέλεια μόνη τὸ μανδάτον ἀνακαλεῖται, κἂν ἢε ἰντεγρα μεταμεληθῇ ὁ ἐντελιόμενος, ἀλλὰ χρὴ ἰδικῶς τοῦτο αὐτὸ φανερόν τῷ ἐντελιθέντι γενέσθαι.

ση. ὅτι καὶ ὁ ἐντελιόμενος δεσπότης κελύειν δοκεῖ καὶ τῇ κνοδιούσῳ κατέχεται. μὴ νομίζε^{ε)} ταυτὸν εἶναι περὶ ἀποτέλεσμα κέλευσιν καὶ μανδάτον. ἐνθα μὲν γὰρ ἐκέλευσεν ὁ δεσπότης, δύναται ὁ κελευσθεὶς μὴ πληρῶσαι τὸ κελευσθέν· ἐνθα ψυχῇ ἐντελλομένου ἐπέτρεψε, οὐ δύναται παραιτεῖσθαι τὸ φάκτον ὁ τὸ μανδάτον ἄπαξ δεξάμενος, εἰ μὴ κατὰ τὴν καθόλου τοῦ μανδατοῦ [φύσιν.]

[τοῦ ἀνων.] ἰντεγρα γὰρ ἢε ἀνακαλεῖται τὸ μανδάτον, ὡς βι. ιζ' τί. α' διγ. ιβ' ιε' κς'¹⁾ καὶ βι. δ' τοῦ κώδ. τί. λε διατ. γ' καὶ ἰνστι. γ' τί. κς'.

τοῦτο νόησον ἐπὶ μόνῃ τῆς κνοδιούσῳ. ὁ γὰρ ὑπογράφων ἄς μάργυς ἢ ἐπισφραγίζων συμβόλαιον οὐ κατέχεται, ἄς κείται μὲν πανταχοῦ, μάλιστα δὲ ἐν τῷ ἢ βι. τοῦ κώδ. τί. μ διατ. ἦ.

τί γάρ; ὅτι τοῦ οἰκέτου δανεισαμένου ἰ νομίματα ὁ δεσπότης ἐνηγγύησατο αὐτῷ ὁ μολιους οἴτου διδοῖναι. ἀχρηστος ἐστὶν ἢ ἐγγυη, ἐπειδὴ ἐπὶ ἑτέρου πράγματος καὶ οὐκ ἐπὶ τοῦ δανεισθέντος ἐνηγγύησατο αὐτῇ, καὶ ἀχρηστος ἐστὶν ἢ τωαντῆ ἐγγυη, ὡς ὁ ἰαβολένος ἐν τῷ μς' τῶν διγ. βι. τί. α' διγ. μβ'^{ε)} φησὶ. τοῦτο ἐνταῦθα σφ. ὅτι ἀποτυχία ἐγγυησ οὐκ εἰσάγει τὴν κνοδιούσῳ.

TITULUS VIII.

De his, quae quis iussu domini vel patris contrahit cum his, qui in potestate sunt.

Lib. XV Dig. tit. 4. Tit. 26. lib. IV Cod.

I. *Ulp.* Sive quis testato me cum servo suo contra- L. I. §. I. here iusserit, sive per epistolam, sive nudis verbis, sive D. XV. 4. per nuntium, sive uno in negotio, sive generaliter, sive his verbis: Quod voles, cum illo servo meo contrahe, quasi ipse contraxerit tenetur, nisi lex specialiter aliquid prohibet.

Licet autem ei, priusquam contraxero, iussum §. 2—6. suum revocare meque de hoc certiore reddere. Sic enim et in mandato est. Sed et si mandaverit pater dominusve, vel servi chirographo subscripserit, dominus quod iussu actione tenetur: non tamen, si pro servo fideiusserit. Item si ratum habuerit, quod

1. *Cyrill.* [L. I §. 1 — 5 D. XV, 4]. Iubet si testato vel per epistolam. ad omnes contractus, quos lex non prohibet. Iussum revocare potest Si mandaverit vel subscripserit, iussum est.

2. *Anon.* [ad l. I §. 1]. Testatio est, quae per testes fit || ||

3. [*Steph. ad l. I §. 1 in fine*]. Nisi specialiter prohibuit hunc contractum cum servo vel filio iniri specialiter prohibuit contractum, dic, lege in servis matrimonium, in filiis familias mutuum prohibitum esse. Dicit etiam lib. IV Cod. tit. 26 const. ultima, dominum, si quem administratori suo vel servo credere iusserit, quod iussu non teneri, nisi etiam quantitatem expresserit.

4. *Anon.* [ad l. I §. 1 in fine]. Dum dicit, nisi lex aliquid prohibet, videtur indicare ea, quae traduntur const. 13 tit. 26 lib IV Cod.

5. [*Steph. ad l. I §. 2*]. Nota hinc, poenitentia sola mandatum non revocari, etiamsi re integra mandantem poenituerit, sed oportere mandatarium de hoc specialiter certiore fieri.

6. [*Steph. ad l. I §. 3*]. Nota dominum, etiam si mandaverit, iubere videri et quod iussu teneri. Ne credas quoad effectum idem esse iussionem et mandatum. Nam quum iussit dominus, potest is qui iussus est iussum non implere: sin animo mandantis iniunxit, qui mandatum semel suscepit, factum recusare non potest, nisi ex generali mandati natura.

7. *Anon.* [ad l. I §. 2]. Nam integra re mandatum revocatur, ut lib. XVII tit. 1 dig. 12 [§. 16], 15, [22 §. 11] et lib. IV Cod. tit. 35 const. 3 et Inst. lib. III tit. 26 [§. 9].

8. [*Steph. ad l. I §. 4*]. Hoc de sola quod iussu actione accipe. Qui enim tamquam testis subscribit vel instrumentum subsignat, non tenetur, ut passim dictum est, maxime vero lib. VIII Cod. tit. 40 const. 6.

9. [*Steph. ad l. I §. 5 verb: etsi inutiliter*]. Quid enim, si, quum servus X aureos mutuos acciperet, dominus C modios frumenti ei dare fideiusserit? Fideiussio inutilis est, quoniam in aliam rem, non id quod creditum est, fideiussit, et huiusmodi fideiussio inutilis est, ut Iavolenus lib. XLVI Dig. tit. 1 dig. 42 dicit. Hoc autem nota, si fideiussio deficiat, non induci actionem quod iussu.

e) Vide schol. b. II, 370 Fabr. apud Heimb. p. 256.
f) Lege: κβ'.

g) Cod. μς'.

δούλον. 184) [καὶ ἐὰν] δεκτὸν ἡγήσῃται τὸ πραχθῆν παρὰ τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ δούλου, χάρα τῆ κατὰ τοῦ δεσπότου ἀγωγή ὡς ἐπιτρέψαντος.

L. 1. §. 7. 8. Ὁ ἀνήβος κελύων χωρὶς τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτροπῶν οὐκ ἐνέχεται. καὶ ὁ τὴν χορῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων καὶ ὁ καλῆ πίστει νομεὺς κελύοντες ἐνέχονται.

§. 9. Καὶ ὁ κουράτωρ τοῦ νέου ἢ τοῦ μαυνομένου ἢ τοῦ ἀσώτου [ἐὰν κελύ]σῃ, ἐνέχεται ὁ τοῦ δούλου δεσπότης. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀληθοῦς φροντιστοῦ· εἰ γὰρ μὴ ἀληθ[ῆς ἦν, οὐκ] ἐνέχεται.

L. 2. pr. [β.] PAULO. Ἐὰν κελύσει τοῦ ἐπιτροπῶν ἐπὶ συμφέροντι τῷ ἀνήβῳ δανείσῃ δούλῳ αὐτοῦ, ἐνέχεται ὁ ἀνήβος.

§. 1. Χώραν ἔχει καὶ ἐπὶ δούλης καὶ θυγατρὸς δανειζομένης κελύσει τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ δεσπότου.

§. 2. Ἐὰν κελύσει μου συναλλάξεις ἀλλοτριῶ δούλῳ, [οὔτε εἰ μετὰ] ταῦτα κτήσομαι αὐτὸν, ἐνέχομαι ὡς κελύσας.

L. 3. γ. ULRIC. Ἐνέχεται ὁ δεσπότης ἐπιτρέπων ἐπὶ

τοῦ ἀνῶν. εἰ δὲ τὸν ὑπεξουσίον μου υἱὸν ἰστίτορά μου ὄντα δανειζόμενον ἐγγυήσομαι, ὑπόκειμαι καὶ τῆ ἰστυτορίας, ὡς βι. ιδ' τί. γ' διγ. ιδ'.

τὸ μὲν γὰρ κελύειν δεσπότου ἐστὶν ἢ πατρὸς, τὸ δ' ἐγγυήσασθαι ἐξωτικῶν. καὶ διὰ τοῦτο ἢ τοῦ οἰκέτου δέσποινα κελύουσα μὲν ἐτέρῳ συναλλάξει τῷ οἰκέτῃ κατέχεται τῆ κουδοιούσου καὶ οὐ[κ] κέχρηται τῆ [τοῦ] βελιανείου παραγραφῆ· ἐγγυωμένη δὲ τὸν οἰκέτην ἰντεροκεδεύ[ειν δοκ]εῖ καὶ ἀντιπῆθαι τὴν τοῦ δόγματος παραγραφὴν, πληρ εἰ μὴ ὁ οἰκέτης εἰς χρεῖας αὐτῆς ἐδανείσασ[το], ὡς ἐν τῷ ἐξῆς βι. τί. α' διγ. κέ φησίν.^{h)}

κυρίλλ. ἔατοναβι

ση. ὅτι καὶ ἡ ἔατοναβιτῶν χώραν τῆ κουδοιούσου ποιεῖμα καὶ αὐτῆ

κυρίλλ. ἀνήβος ἀνευ ἐπιτροπῶν οὐ καλῶς κελύει. οὐσουφρονοσύριος καὶ βόνα φίδε νομεὺς κατέχονται κουδοιούσου.

τοῦ αὐτοῦ. [εἰ] κουράτωρ ἢ προκουράτωρ κελύσει, κατέχεται ὁ πρωτότυπος· εἰ δὲ πλαστός ἢⁱ⁾ ὁ προκουράτωρ, αὐτὸς κατέχεται. εἰ δὲ ἐπιτροπὸς κελύσει εἰς ὠφέλειαν τοῦ ἀνήβου, ἐνάγεται ὁ ἀνήβος. καὶ ἐπὶ δούλης καὶ ὑπεξουσίας χώρα τῆ κουδοιούσου.

στεφα. ἰδοὺ ἐπιτῆθα ση. ὅτι τοῦ ἐπιτροπῶν κελύσαντος τότε ὁ ποῦπιλλος τῆ κουδοιούσου κατέχεται — γέγονε ... δεν δε μισθῶν .. το .. κ .. τί. τῆς α' τῶν ἰστίτα. τ .. σαυτ .. εκαστα .. δύναται χεῖρ ἐπιτοῦ ποιεῖν αὐτὰ διὰ τοῦτο γὰρ ἐν τῷ προλαβόντι διγ. ἀδιαστικῶς εἶπον, τὸν ποῦπιλλον τῆ κουδοιούσου κατέχεσθαι CUM TUTORIS AUCTORITATE κελύσαντα. ἐτέρῳ λόγῳ ὅτι ἐν τῷ μετὰ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτροπῶν βλάβη .. δύναται ἀποκαθίστασθαι διὰ τῆς του παθεῖν τὸ ἱκανόν. ση. ὅτι καὶ τοῦ δ' βι. τοῦ κώδ.

κυρίλλ. εἰ ἀλλοτριῶ δούλῳ κελύσω σοι συναλλάξαι, οὐ δ' ἂν ἐπικτήσωμαι αὐτὸν, κατέχομαι. — — — ἐν τῷ τέλει

τοῦ παρόντος διγ. ἐπιέλουσ .. σθ .. δ .. οὐ ποιεῖ.

ἦρ ὡτ. μείζονι τοῖς ἡμιεκατοσυσταίοις πῶς οἷόν τε ἦν κατέχεσθαι, ὅτε ὁ ὑπὲρ τὴν ἡμιεκατοστήν κενώλυται τόκος; στερφ. κενώλυται ὁ ὑπὲρ τὴν ἡμιεκατοστήν τόκος. οἱ μὲν γὰρ ἰλλοῖστριοι καὶ οἱ τούτοις το ἰνικα μόνον ἑκατοστής δύναται ἐπεγατῶν, οἱ δὲ ἐργαστηρίων ἢ ἄλλης ἐμπορίας προεστῶτες

a filio vel servo gestum est, locus est quod iussu actioni contra dominum.

Pupillus sine auctoritate tutoris iubens non tenetur. Etiam usufructuarius et bonae fidei possessor, si iusserint, tenentur.

Item si curator minoris vel furiosi vel prodigi iusserit, dominus servi tenetur. Idem de vero procuratore dicendum est: nam si non verus erat, non tenetur.

II. Paulus. Si iussu tutoris in utilitatem pupilli servo eius [quis] crediderit, pupillus tenetur.

Locum [haec actio] habet et in ancilla et filia, quae iussu patris vel domini mutuam pecuniam sumpsit.

Si iussu meo cum servo alieno contraxeris, nec si postea eum adquisiero, actione quod iussu teneor.

III. Ulpri. Tenetur dominus, qui sub certis usu-

10. Anon. [ad l. 1 §. 5]. Si vero pro filio meo, qui institor meus esset, mutuam pecuniam accipiente fideiussero, etiam institoria teneor, ut lib. XIV tit. 3 dig. 19 [§. 2].

11. [Steph. ad l. 1 §. 5]. Iubere domini est vel patris, fideiubere extranei. Ideo etiam domina servi, si servum iusserit cum alio contrahere, quod iussu tenetur et SC. Velleiani exceptione non utitur: si vero pro servo fideiubeat, intercedere videtur et SC. exceptionem opponit, nisi servus ad usus eius pecuniam acceperit, ut lib. sequenti tit. 1 dig. 25 dicit.

12. Cyrill. [l. 1 §. 6]. rathabit

13. [Steph. ad l. 1 §. 6]. Nota etiam rathabitionem quod iussu actioni locum facere

14. Cyrill. [l. 1 §. 7. 8]. Pupillus sine tutore non recte iubet. Usufructuarius et bona fide possessor quod iussu tenentur.

15. Eiusdem. [l. 1 §. 9 l. 2 pr. §. 1]. Si curator vel procurator iusserit, principalis tenetur: si vero falsus procurator sit, ipse tenetur. Si autem tutor iusserit in utilitatem pupilli, pupillus convenitur. Etiam in ancilla et filiafamilias quod iussu locum habet.

16. Steph. [ad l. 2 pr.]. Ecce hic nota, si tutor iusserit, pupillum tunc teneri — — — Ideo in superiori dig. indistincte dixi, pupillum, qui cum tutoris auctoritate iubeat, quod iussu teneri. lib. IV Cod.

17. Cyrill. [l. 2 §. 2]. Si te iussero cum alieno servo contrahere, nec si eum redemero, teneor.

18. — — — in fine huius dig. 19. || non facit.

19. Quaesiv. [ad l. 3]. Quomodo in maiores usuras quam dimidiam centesimae teneri potest, quum usurae ultra dimidiam centesimae prohibita sint? Steph. usurae ultra dimidiam centesimae prohibita sunt. Illustres enim et qui iis tertiam tantum partem centesimae stipulari

184) Expl. fol. 207. 204. Inc. fol. 199. 196.

h) Expl. fol. 207. 204. Inc. fol. 199. 196.

i) Cod. εἰ.

τοιούσδε τόκοις συναλλάξαι τῷ δούλῳ· τὸ δὲ μὴ κατὰ γνώμην αὐτοῦ παρὰ τοῦ δούλου μοι ὑποτεθῆν οὐχ ὑπόκειται.

δ'. *Ulp.* Καὶ ὁ διοικῶν τὰ τῆς πόλεως ὡς ἐπιτρέπων [συναλλ]λάξαι τῷ δούλῳ τῆς πόλεως ἐνέχεται.

ε'. *Paulus.* Ἐὰν πατὴρ ἢ δεσπότης μέλλων δαμείζεσθαι κελεύσῃ ἀπαριθμηθῆναι τῷ νιῷ ἢ τῷ δούλῳ, οὐχ ὡς ἐπιτρέψας πραγματεύεσθαι, ἀλλ' τῷ δαμεικῷ ἐνάγεται.

Ἐὰν δύο κοινὸν δοῦλον ἔχόντων εἰς τῶν δεσποτῶν κελεύσῃ συναλλάξαι τῷ δούλῳ, μόνος ἐνάγεται· εἰ δὲ οἱ δύο κελεύσουσι, ἕκαστος εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται· εἰκόμασι γὰρ δυσὶν ἐντεταμένους.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ἢ ΒΙΒΛΙΟΥ.¹⁸⁵⁾

..... οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄνθρωποι τὴν ἡμεκατοστὴν κελεύονται ἐπερωτῶν ἐργαστηρίου ἢ ἄλλης ἐμπορίας προστάτα καὶ .. τ. — — — — —
 — — — — — αὐτῷ ἀπο βι. δ' τί. ε' διγ. ζ' θέ. β. κυρίλλ. εἰ σὺνδικος πόλεως κελεύσει, αὐτὸς κατέχεται.

τυχὸν ὁ τῆς πόλεως ἀλλ. .. πραγ.
 τω κατέχεται κοινουδιούσου τὸ ἀπο .. εἰ. σθαι αὐτὸν ..

στεφ. — — — — — παρεκεῖ
 κατέστησε ἔνθα δὲ μὴ ἀνάγκη τοῦ ὀφφικίου γενομένου ἐνοχος, τυχὸν γὰρ ἐνοβιάτευσεν εἰς ἐαυτὸν πολιτικὴν ἐνοχίαν, τότε καὶ μετ' αὐτὸν ἀπελθῆναι
 .. κατέχεται κα [ὡς] ἐστὶ μαθεῖν ἐξ ὧν ὁ παππιανὸς ἐν τῷ ν' τῶν διγ. βι. τί. [ἢ] διγ. γ' φησί.

κυρ. ὁ αὐτὸς δαμεικὸς καὶ κελεύσας νιῷ ἢ δούλῳ αὐτοῦ ἀπαριθμηθῆναι πρωτοτύπως κατέχεται.

..... οὔτε γὰρ εἰ πιδαν εἰς τὴν οἴκην ἢ ἐπει ..
 γα το συναλλάγμα, τῷ δαμεικῷ κοινδικτικῶ καὶ οὐ τῇ κοινουδιούσου [ἐνάγεται] ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης
 παντελῶς ὁ τὸ χρυσίον ἀπαριθμησας^{κ)}, εἰ καὶ μὴ κληρονόμος αὐτοῦ γένηται τοῦ κελεύσαντος, ὡς ἐγνώσ βι. δ' [τοῦ κώδ.] τί. κς' διατ. δ'.

κυρ. εἰ [εἰς τῶν] δεσποτῶν κελεύσει, μόνος ἐνάγεται· εἰ δὲ οἱ δύο, [ἐκά]τερος εἰς τέλειον· εἰκόμασι γὰρ [τοῖς] δύο ἐν[ε]καμένους]

..... δύο τινῶν ἐνταλθεὶς δύναται καθ' οὐ οὐλ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων συναλλαγματῶν ὡς ὁ οὐλπιανὸς ἐν τῷ μς' τῶν διγ. βι. τί. .. διγ. .. φησί.

τοῦ ἀγων. ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται πρῶ. δικά ...^{λ)}

ris cum servo contrahi iussit: res autem a servo contra eius voluntatem mihi obligata non tenetur.

IV. *Ulp.* Etiam civitatis administrator, si servum L. 4. D. XV. 4. contrahere iussit, tenetur.

V. *Paulus.* Si pater vel dominus pecuniam mutuatam accepturus iusserit servo vel filio numerari: L. 5. pr. D. eod. non quasi iusserit negotiari, sed conditione ex mutuo convenitur.

Si ex duobus, qui servum communem habent, §. 1. unus servum contrahere iusserit, solus convenitur: sed si uterque iusserit, uterque in solidum convenitur: nam similes sunt duobus mandantibus.

FINIS LIBRI XVIII.

possunt: qui vero ergasteriis vel alii negotiationi praesunt caeteri autem omnes homines dimidiam centesimae stipulari iubentur || — — — — —

20. *Cyrill.* [L. 4]. Si syndicus civitatis iusserit, ipse tenetur.

21. [*Steph. ad l. 4.*] Forte civitatis .. — — — — —

22. *Steph.* [ad l. 4]. — — — — —
 — — — — — Ubi vero non necessitate officii obligatus est, forte enim novando obligationem publicam in se suscipit, tunc — tenetur ut discere est ex his, quae Papinianus dicit lib. L Dig. tit. 8 dig. 3 [§. 2].

23. *Cyr.* [l. 5 pr.]. Qui ipse pecuniam mutuatam accepturus est, eamque filio vel servo suo numerari iubet, principaliter tenetur.

24. [*Steph. ad l. 5 pr.*].
 contractus, certi conditione, non autem quod iussu, pater vel dominus convenitur, [nec] omnino [convenitur is], cui pecunia numerata est, nisi heres eius, qui iussit, extiterit, ut didicisti lib. IV Cod. tit. 26 const. 4.

25. *Cyr.* [l. 5 §. 1]. Si unus ex dominis iusserit, solus convenitur: si ambo, uterque in solidum: similes enim sunt duobus mandantibus.

26. [*Steph. ad l. 5 §. 1.*]. qui a duobus mandatum accepit, [alterutrum in solidum convenire] potest sed etiam in reliquis omnibus contractibus sicut Ulpianus lib. XLVI Dig. tit. .. dig. .. dicit.

27. *Anon.* [ad l. 5 §. 1]. pater dominusve in solidum convenitur .. — — — — —

185) Expl. fol. 199. 196.

κ) Legendum crediderim: καὶ οὐκ ἐνάγεται παντελῶς ὅ τὸ χρυσίον ἀπαριθμηθῆ, εἰ μὴ κλ.

λ) Expl. fol. 199. 196.

BASILICORUM

LIBER XIX

RESTITUTUS.

TITΛΟΣ Α'.

Περὶ συναλλάγματος πράξεως καὶ ἀγορα-
σίας, καὶ περὶ συμφώνων τοῦ τε πράτου καὶ
τοῦ ἀγοραστοῦ συντεθέντων, καὶ ποῖα πρά-
γματα οὐ δύνανται πιπράσκεισθαι, καὶ περὶ
εὐνούχων καὶ πατέρων τους υἱοὺς ἐκποιου-
μένων.¹⁾

- L. 1. pr. Ποτὲ²⁾ καταλλαγὴ ἦν πραγμάτων ἀντιδιδομένων,
§. 1. ἔσται δὲ γέγονεν ἢ πρῶσις ἀργυρίων ἐπινημηθέν-
D. XVIII. 1. των³⁾. χωρὶς γὰρ ἀργυρίων οὐ συνίσταται ἢ πρῶσις.
§. 2. Ἡ⁴⁾ ἀγορασία τοῦ ἐθνικοῦ νομίμου ἐστὶ· διὸ
καὶ συναίνεσις συνίσταται καὶ μεταξὺ ὁπόντων καὶ
διὰ μέσου καὶ διὰ γραμμάτων.
L. 2. pr. Μεταξὺ⁵⁾ πατρὸς καὶ υἱοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδιοκίῃ
D. eod. πεκουλίῳ⁶⁾, οὐ συνίσταται πρῶσις.
§. 1. Ἄνευ⁷⁾ τιμήματος οὐκ ἔστι πρῶσις.
L. 4. 5. Τοῦ⁸⁾ ἐλευθέρου καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μνημείου
D. eod. συνίσταται πρῶσις, ἐὰν ἀγνοῇ ὁ ἀγοραστής. δυσχε-
ρῶς γὰρ ὁ ἐλεύθερος ἀπὸ τοῦ δούλου διακρίνεται.
L. 6. §. 2. Τὸ⁹⁾ ἕξ ἀρχῆς σύμφωνον διὰ μεταγενεστέρου
D. eod. δύναιται ἀμειβεσθαι· ὥσπερ καὶ ὑπαναχωρεῖν τέλος
ἕξεσθαι, εἰ μὴ ἐπληρώσῃ, ἀπὸ ἑκάστου μέρος ὀφείλει
ποιεῖν. [δύναιται¹⁰⁾, φησὶν, ὑπαναχωρεῖν τοῦ συναλ-
λάγματος πάκτω μεταγενεστέρῳ, ἢ ἴσως μὴδ᾽ ἕτερον τῶν

TITULUS I.

De contractu emtionis et venditionis, et
de pactis inter venditorem et emptorem
compositis, et quaenam res vendi non pos-
sint, et de eunuchis, et de patribus, qui
filios distrahunt.

I. Olim erat permutatio rebus invicem datis. Postea
vero sequuta est venditio nummis excogitatis: nam
sine nummis venditio non contrahitur.

Emtio iuris gentium est: ideo et consensu con-
trahitur et inter absentes et per mediam personam
et per epistolam.

II. Inter patrem et filium, praeterquam in peculio
castrensi, venditio non contrahitur.

Sine pretio venditio nulla est.

IV. V. Liberi hominis et loci sacri et religiosi
venditio consistit, si emptor ignoret. Difficile enim liber
homo a servo dignoscitur.

VI. Pactum initio interpositum mutari per poste-
rius potest: sicut et abire prorsus licet, nisi fuerint
impleta, quae utraque pars facere debet. [Potest,
ait, a contractu quis recedere pacto posteriore, quum
neutra pars sua praestitit: emptor, solvendo pretium:

1) Rubr. ex ind. Coisl. dedit Heimbach. Sed vix ge-
nuina est.

2) Syn. p. 188. Attal. tit. 12.

3) Fabr. coniecit: ἐπινημηθ. Recte.

4) Syn. p. 188, ubi sic est: Καὶ ὅτι ἢ ἔγ.

5) Syn. p. 188. Πείρα tit. 1.

6) Πείρα: πράγματι. In Syn. additur scholium: Ὁ γὰρ
ὑπεξούσιος ἐν τῷ ἰδιοκίῳ ἰσὺν ἔχει αὐτεξουσίαν. (Nam
filiustamiliam in castrensi peculio vicem patristamiliam obtinet.)

7) Syn. p. 188, ubi sic est: καὶ οὐκ ἄνευ. Ibidem scho-
lium additur hoc: Χωρὶς τιμήματος οὐδὲμία συνίσταται πρῶσις.
ἢ δὲ τιμήματος ἀπαρτήσεως οὐ συνίσταται τὴν πρῶσιν, ἀλλὰ
τὸ πρὸς τούτου σύμφωνον. ταῦτα δὲ λέγομεν ἐπὶ τῆς ἀγράφου
πράξεως. ἐπὶ γὰρ τῆς ἰσχυροῦς οὐχ ἕτερος τὸ τέλος προσγι-
νεσθαι λέγομεν τῆς πρῶσις καὶ τῆς ἀγορασίας, εἰ μὴ καὶ τὰ συμ-
βάλλου τῆς πράξεως ἀναγραφῆς ἢ οὐκίαις χειρὸς τοῦ πιπράσκοντος,
ἢ ὑπὸ ἕτερου μὲν γραφῆς, ὑπογραφῆς δὲ ὁ πιπράσκων· εἰ δὲ
διὰ ταβέλλωνος γένηται, εἰ μὴ καὶ συμπληρωτικὴ παρακολου-
θήσεται, ἢ ἡγενομένης τῆς ὑπογραφῆς, καὶ ἀπολυθῆ τὰ συμβό-
λαια τοῖς μετέωροις. ἐν ὅσῳ γὰρ ἐλλείπει τὸ τούτων, καὶ μετα-
μελείς χωρὶς γένηται, καὶ δύναται ὁ ἀγοραστής καὶ ὁ πρῶσις
ἀναχωρεῖν ἀπὸ τοῦ συναλλάγματος· οὕτω μὲντοις, εἰ μὴ ἄρα ἤδη ἔτυχεν ἢ λέγω ἀφ᾽ ἀβάρως δοθέν. τούτου γὰρ
γενομένου, εἴτε ἰσχυρῶς εἴτε ἀγράφως ἢ πρῶσις γένηται, ὁ
ἀναχωρῶν τοῦ συναλλάγματος, εἰ μὲν ἀγοραστής εἴη, ἀπόλλυται
τον ἀφ᾽ ἀβάρως· εἰ δὲ πρῶσις, τὸ διπλοῦν παρῆχει ἀναγκάζεται,

εἰ καὶ μὴδὲν ἐν τῷ δίδοσθαι ἀφ᾽ ἀβάρως συνεφωνήθη. τίμημα
μέντοι πάντως ὀφείλεισθαι καὶ ἐπὶ τῆς πράξεως. οὐδεμία γὰρ
ἔσται πρῶσις, τιμήματος μὴ ὑποκειμένου. ἀλλὰ καὶ κέρον
εἶναι δεῖ τὸ τίμημα. (Sine pretio nulla venditio contrahitur.
Pretii vero numeratio venditionem non perficit, sed conventio
de eo. Dicimus autem haec de venditione, quae fit sine
scriptura. Nam in ea, quae scriptura conficitur, non aliter
perfici emtionem et venditionem dicimus, nisi et venditionis
instrumenta conscripta fuerint vel propria venditoris manu,
vel ab alio quidem scripta, subscripta vero a venditore:
quodsi per tabellionem scribantur, nisi et completiones sub-
sequutae fuerint, praemissa subscriptione, et instrumenta par-
tibus absoluta fuerint. Donec enim aliquid deest ex his, et
poenitentiae locus erit, et emptor et venditor possunt a con-
tractu impune recedere: ita tamen, nisi iam arrhae nomine
aliquid datum fuerit. Nam si hoc factum sit, sive in scriptis
sive sine scriptis facta fuerit venditio, recedens a contractu,
si quidem emptor sit, arrhas mittit: sin autem venditor,
duplum praestare cogitur, quamvis nihil in danda arrha con-
venerit. Pretium tamen omnimodo in venditione definiri
oportet. Nam nisi pretium subsit, nulla erit venditio. Sed
et certum esse pretium debet.)

8) Πείρα tit. 38.

9) Syn. p. 188.

10) Seqq. scholium sapiunt.

μερῶν ἐποίησε τὰ ἑαυτοῦ· ὁ μὲν ἀγοράσας διδοὺς τὸ τίμημα· ὁ δὲ πωρόσκων, μὴ τραδιτεύσας τὸ πρᾶγμα, ἢ λεγομένη ῥὲ νόndonu σεκούτα.]

Ἐάν¹¹⁾ δοῦλος πραθῆ ὑπὸ αἵρεσιν τήν· ἐάν τοὺς λογισμοὺς ἀποδῶ δοκιμασίᾳ τοῦ πράτου, αἵρετικὴ ἔστιν ἢ πρᾶσις· ἢ δὲ αἵρετικὴ τότε πληροῦται, ὅτε ἐξέλθῃ ἢ αἵρεσις· τήν δὲ δοκιμασίαν οὐκ αὐτοῦ τοῦ πράτου, ἀλλ' ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δεχόμεθα· καὶ εἴτε δυνάμενος τοὺς λογισμοὺς λαβεῖν οὐκ ἔλαβεν εἴτε λαβῶν πλάττεται μὴ λαβεῖν, ἐνάγεται τῇ ἐκδικούσῃ ἀγωγῇ τὰ ἀφαιρεθέντα πράγματα· εἰ γὰρ τήν δοκιμασίαν αὐτοῦ ἀποδέξομεν, ἄκυρος ἢ πρᾶσις εὐρεθήσεται, ὡς ἐνθα πωλῶν ἢ ἐπερωτώμενος εἴπῃ· ἐάν θέλω.

Οἱ¹²⁾ πωλοῦντες καὶ οἱ ἀγοράζοντες ἐάν διχονοῦσι¹³⁾ περὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τήν ὕλην, οὐκ ἔθῳται ἢ πρᾶσις· τυχὸν γὰρ ἐγὼ πέτρον ἐνόμιζον πωλεῖν, καὶ σὺ παῦλον ἀγοράζειν· ἢ χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐπωλεῖτο.¹⁴⁾

Ἡ δὲ περὶ τὴν προσηγορίαν τοῦ πιπρασκομένου πλάνη οὐ βλάπτει τὸ συνάλλαγμα¹⁵⁾.

Εἰ¹⁶⁾ δὲ ὄξος ἀπὸ οἴνου, οὐ μὴν σκευαστὸν, ἀντὶ οἴνου πραθῆ, ἐθῳται ἢ πρᾶσις.

Καὶ¹⁷⁾ ἐάν ἦτιον δόκιμὸς ἔστιν ὁ πραθεὶς χρυσοῦς, παρ' ὃ ὁ ἀγοραστὴς ἠλπίζειν, ἐθῳται ἢ πρᾶσις.

Τῆς¹⁸⁾ γὰρ πλάνης περὶ τὸ σῶμα γενομένης ἀσύνστατος ἢ πρᾶσις· συναινέει δὲ περὶ τὸ σῶμα καὶ τυφλὸς καὶ ὁ μὴ ἀκριβῶς τὰς ὕλας εἰδώς.

Ἐπὶ¹⁹⁾ δὲ τῶν τοιούτων τὸ πρόσωπον σκοπεῖται τῶν συναλλασπόντων, καὶ οὐχ οἷς ἢ ἀγωγή προσπορίζεται· εἰ γὰρ ἐμοῦ παρόντος ὁ υἱός μου ἀγοράσῃ ὀνόματι αὐτοῦ, οὐχ ἢ ἐμὴ ὑπόνοια ἀλλ' ἢ αὐτοῦ σκοπεῖται.

Εἰ²⁰⁾ δὲ τῷ δούλῳ μου ἢ τῷ διοικοῦντι τὰ πράγματά μου πωλήσεις δοῦλον φυγάδα ἀγοροῦντι, ἐμοῦ γνώσκοντος, οὐκ ἐνέχῃ τῷ νόμῳ.

Καὶ²¹⁾ εἰδὼς καὶ ἀγνοῶν ἀνισχύρως ἀγοράζω τὸ ἐμὸν· εἰ δὲ ἠγγόησα, καὶ τὸ τίμημα ἀπαιτῶ· εἰ μόντοι μόνην χρῆσιν εἶχον ἐν τῷ πραθέντι μοι, ἐθῳται ἢ πρᾶσις.

Διακρίσει²²⁾ δὲ τοῦ δικαστοῦ μειοῦται τὸ τίμημα.

Εἰ²³⁾ κοινὸν πρᾶγμα πραθῆ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότου, ἐν μέρει ἰσχύει, καὶ ἐν μέρει οὐκ ἰσχύει.

Ἐάν²⁴⁾ κελεσθεὶς ὁ δοῦλός μου τοὺς ὄρους ἐποδείξαι τοῦ πραθέντος ἀγροῦ πλέον ὑποδείξῃ ἢ κατὰ δόλον ἢ ἀγνοίαν, οὐ προκρίνει μοι· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ παραδόσεως νομῆς σχολαζούσης, εἰ ἐσχόλασεν ὁ δεσπότης.

venditor rem tradendo: quod quidem dicitur, re nondum sequuta.]

VII. Si servus venditus sit sub conditione: si rationes reddiderit arbitrio venditoris, conditionalis venditio est. Conditionalis autem tunc perficitur, quum conditio extiterit. Arbitrium vero non ipsius venditoris, sed boni viri intelligimus: et sive rationes accipere potuit nec accepit, sive accepit et fingit se non accepisse, convenitur actione, quae res subtractas vindicat. Nam si arbitrium ipsius accipiamus, venditio irrita erit, quemadmodum si quis in vendendo vel promittendo dixerit: si voluero.

IX. Si venditores et emtores in pretio dissentiant vel in re vel in materia, venditio non valet: fortasse enim Petrum ego me vendere putabam, tu te Paulum emere: vel aes pro auro vendebatur.

Error autem in nomine rei venditae contractui non nocet.

Quodsi acetum e vino, non factitium, pro vino veneat, venditio valet.

X. Item si aurum venditum fuerit deterius, quam emtor speraret, venditio valet.

XI. Si in corpore erretur, venditio non consistit. Consentit autem circa corpus etiam caecus et qui materiaram discernendarum minus peritus est.

XII. In his autem persona contrahentium spectatur, neque vero eorum, quibus actio acquiritur. Nam si me praesente filius meus suo nomine emat, non mea sed ipsius opinio spectatur.

XIII. Sed si servo meo vel procuratori ignorantibus servum fugitivum vendideris, me sciente, non teneris lege.

XVI. Et sciens et ignorans inutiliter, quod meum est, emo: quodsi ignoravi, pretium quoque repeto. Si tamen solum usumfructum in re mihi vendita habui, venditio valet.

XVII. Cognitione autem iudicis pretium minuitur.

XVIII. Si res communis vendita sit ignorante domino, pro parte valet, pro parte non valet.

Si servus meus iussus agri venditi fines demonstrare, plus demonstraverit vel dolo vel ignorantia, nihil mihi praeiudicat. Idem et de traditione possessionis vacantis.

11) Πείρα tit. 31.

12) Syn. p. 189. Πείρα tit. 38.

13) Πείρα: διχονοήσωσι.

14) Haec verba: ἢ χαλκ. — ἐπωλεῖτο in πείρα desunt. Caeterum in Syn. ad haec verba additur schol: Εἰ ἀντὶ χρυσοῦ πραθῆ χαλκός, ἑκατέρου ἀγνοοῦντος, ἄκυρος ἢ πρᾶσις· εἰ δὲ τι ἔχει ἀπὸ χρυσοῦ ὁ χαλκός, ἐθῳται ἢ πρᾶσις. (Si pro auro aes veneat, utroque ignorante, irrita est venditio: sin autem aes aliquid habeat ex auro, valet venditio.)

15) In πείρα additur: οἶον [ἐάν] ἀντὶ παρθένου γυναῖκα ἀγοράσω, οὐ μὴν ἐνθα ἀντὶ ἀνδρὸς ἀγορασθῆ γυνή. Nempse haec ex Cap. 11 them. 2 huc translata sunt.

16) Syn. p. 189. Ibi accedit schol: Ἐπὶ μὲν τοῦ ὄξους, Zachar. Basil. Suppl.

ἐπειδὴ κατ' ἀρχὰς οἶνος ἦν, συνίστασθαι τὴν πρᾶσιν· εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς ὄξος ἦν, τυχὸν ὀμφάκων σταφυλῶν, οὐκ ἰσχύει. (In aceto, quoniam ab initio vinum fuit, consistit venditio: si vero ab initio acetum erat, puta de immaturis uvis, non valet.)

17) Syn. p. 189.

18) Πείρα tit. 38.

19) Πείρα tit. 38.

20) Πείρα tit. 38.

21) Syn. p. 189.

22) Syn. p. 189.

23) Syn. p. 189.

24) Syn. p. 189.

L. 19. *Ἐπιπέρι*²⁵⁾ ἐπώλησα, οὐ γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰ μὴ δοθῆ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία, ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας καταπιστεύω τῷ ἀγοραστῇ.

L. 21. *Τὸ*²⁶⁾ παρὰ τοῦ πρώτου λεγόμενον ἀσφαλῶς, ἀτὸν βλάπτει. [οἶον²⁷⁾ ἐπώλησά τινι ἄγρον εἰς λίτρας ἰβ' εἰπὼν, δια γ' ἐτῶν ἀπολαβεῖν με τὸ τοιοῦτον ποσόν. πληρωθέντος γοῦν τοῦ χρόνου, ἐξήτουν τὰς δ' λίτρας. ὁ δὲ ἔλεγε, τῶν γ' πληρωθέντων ἐτῶν ἅπαν ἀποδοῦναι. διὰ τὸ μὴ συμφηρῆσαι γοῦν ἐν τῇ πρώτῃ, πῶς ὠφείλον λαβεῖν, βέβλαμμαι. εἰ γὰρ ἐδήλωσα τοῦτο, ἔλαβον ἂν, ὡς συνεφώνησα. νυνὶ δὲ πρὸς εὐεργεσίαν ἐξημενηθήσεται τοῦ ἀγοραστοῦ.]

L. 25. *Ὀὐκ*²⁸⁾ ἀναγκάζεται ὁ πρῶτος τὸ πρᾶγμα ποιῆν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὡσπερ ὁ ἐπιρωτηθεὶς ἀναγκάζεται.

L. 27. *Ὁ*²⁹⁾ ἐξ οἰονδήτινος ἀγοράζων, νομίζων αὐτὸν δεσπότην, καλῆ πίστει ἀγοράζει· οὐ μὴν ὁ ἀγοράζων παρὰ ἀνήβου χωρὶς ἀφεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, ἢ ἐν εἰδήσει σὺν ἀφεντίᾳ τοῦ πλουτοῦ ἐπιτρόπου.

L. 29. 30. *Ὀὐχ*³⁰⁾ ἔπεται τῷ πρᾶθέντι δοῦλω τὸ πεκουλίον αὐτοῦ. ὅθεν ἐὰν³¹⁾ κλέψῃ τὸ τοῦ πεκουλίου, καὶ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀγοραστήν, χώρα τῇ ἀγωγῇ τῇ ἀπαιτούσῃ τὸ κλαπὲν πρᾶγμα, καὶ τῇ περὶ ἀποκρυβῆς ἀγωγῇ, καὶ τῇ διεκδικούσῃ τὸ τοῦ πρᾶθέντος τίμημα.

L. 32. *Τὰ*³²⁾ ἐν δημοσίῳ ἐδάφει ἔντα ἀγροπρατικά ἐργαστήρια καὶ ἕτερα τοῦ δημοσίου εἰσιν, εἰ καὶ ἢ χῶσις αὐτῶν ἰδιωτικῆ. ὁ σὺν πιπράσκων αὐτά, οὐ τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ τὸ δίκαιον πιπράσκει.

L. 33. *Ἐὰν*³³⁾ ἐν τῇ πρώτῃ λεχθῆ —

L. 34. §. 4. *Τοῦ*³⁴⁾ πρώτου μου τὴν νομὴν ἰσχυρῶς ἀγοράζων παρὰ τοῦ ἔχοντος αὐτήν, καὶ δύναμαι περιγενέσθαι ἐν τῇ περὶ νομῆς δίκῃ.

§. 5. *Ὁ*³⁵⁾ [ὑπὸ γεῦσιν]³⁶⁾ ἀγοράζων δύναται ἀποδοκιμῶσαι· ὁ δὲ ὑπὸ μέτρον, οὔτε προστιθέσθαι οὔτε ἀφαιρεῖν.

§. 6. *Ἐὰν*³⁷⁾ εἰπῶ, πέτρος ἢ παῦλος ἐστὶ μοι ἀγοραστὴς, ὃν θέλει ὁ πρῶτος, δίδωσιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐπιρωτήσεων. ἀλλ' ἐνὸς τελευτήσαντος, ὁ ἄλλος δίδωται. ὁ γὰρ πρῶτος τῷ πρῶτῃ, ὁ ἄλλος τῷ ἀγοράσαντι³⁸⁾ ἐγκινδυνεύεται· εἰ μέντοι³⁹⁾ οἱ δύο ἅμα τελευτήσωσι, κερειώσεται τὸ τίμημα.

§. 7. *Ἐπιτροπος*⁴⁰⁾ οὐ δύναται τοῦ ἀνήβου ἀγοράσαι πρᾶγματα. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων, κοινῶς καὶ φροντιστοῦ καὶ διοικητοῦ καὶ τοῦ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότη ἀλλότρια διοικούντος⁴¹⁾.

L. 35. pr. *Καὶ*⁴²⁾ χωρὶς ἀρράβωνος συνίσταται πρώσις· ὁ δὲ ἀρράβων ἀπόδειξις ἐστὶ τοῦ συμφωνηθῆναι τὸ τίμημα.

XIX. Quod vendidi, non fit accipientis, nisi pretium solutum sit vel satisdatum, vel sine satisfactione emtori fidem habuerit.

XXI. Quod a venditore obscure dicitur, ipsi nocet. [Exempli gratia, vendidi alicui agrum duodecim libris, et dixi, me per triennium huiusmodi quantitatem recipere velle. Completo igitur anno, petebam quatuor libras. Ille vero respondit, se tribus annis completis totum soluturum. Quoniam ergo non perspicue dixi in venditione, quomodo accipere debuerim, mihi nocui. Nam si rem aperte significassem, accepissem, uti convenisset. Nunc autem in emtoris utilitatem fiet interpretatio.]

XXV. Venditor rem emtoris facere non cogitur, sicut promissor cogitur.

XXVII. Qui a quolibet emit, quem dominum esse putat, bona fide emit: non autem, qui emit a pupillo sine tutoris auctoritate, vel scienter falso tutore auctore.

XXIX. XXX. Servum distractum peculium eius non sequitur. Unde si quid ex peculio subriperit, idque ad emtorem pervenerit, locus est actioni, qua res furtiva condicetur, et actione ad exhibendum, et actioni ad consequendum pretium.

XXXII. Argentariae tabernae et caeterae in solo publico positae ad publicum pertinent, etiamsi usus earum privatus sit. Qui igitur eas vendit, non solum sed ius vendit.

XXXIII. Si in venditione dictum sit —

XXXIV. Venditoris mei possessionem utiliter emo ab eo, qui eam habet, et in iudicio possessionis potior esse possum.

Qui [sub lege degustationis] emit, improbare potest: at qui sub mensura emit, nec addere nec demere potest.

Si dixero, est mihi emtus Petrus aut Paulus, venditor quem velit, dat, sicut in stipulationibus. Sed uno mortuo alter datur. Nam prior venditoris, alter emtoris periculo est. Quodsi pariter ambo decesserint, pretium debetur.

Tutor rem pupillarem emere non potest. Idem et in similibus obtinet, curatore et procuratore et administratore et eo, qui praeter voluntatem domini aliena negotia gerit.

XXXV. Etiam sine arrha venditio consistit: arrha autem documentum est, convenisse de pretio.

25) Syn. p. 189. Ibi additur scholium: Ἐ ἀγραφος πρώσις συνίσταται, κἂν μὴ τὸ τίμημα καταβληθῆ, ἢ τὸ πρᾶγμα παραδοθῆ, ἀλλ' ἢ ἱκανοδοσία δοθῆ, ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας οὕτως ὁ πρῶτος καταπιστεύσῃ τῷ ἀγοραστῇ. ἢ δὲ ἔγγραφος πρώσις οὐ συνίσταται, εἰ μὴ συγγραφῇ καὶ ἀπολυθῆ τὸ περὶ αὐτῆς συμβόλαιον. (Sine scriptis venditio consistit, quamvis pretium solutum non fuerit, vel res tradita, sed vel satisdatum fuerit, vel sine satisfactione venditor emtori fidem habuerit. In scriptis vero celebrata venditio non consistit, nisi de ea instrumentum fuerit conscriptum et absolutum.)

26) Syn. p. 142. 189.

27) Seqq. scholiastam sapiunt. Nec habentur Syn. p. 142.

28) Schol. i. III. 405 *Fabr.* apud *Heimb.* II p. 683. Cf. etiam schol. n. III. 408 *Fabr.* apud *Heimb.* II p. 685, ubi legitur: *Ὀὐκ ἂν, ὁ πρ. δεσπότην ποιῆν τὸν ἀγοραστήν κτλ.*

29) Syn. p. 190. Cf. *Labbaei Obs.* p. 47.

30) Syn. p. 190. *Heira* tit. 72.

31) In *πειρα* additur ὁ δοῦλος.

32) Hoc caput *Fabrotus* II p. 656 exhibet. Fortasse hausit in *Cod. Paris.* 1351.

33) Schol. apud *Heimb.* I p. 623.

34) Syn. p. 190.

35) Syn. p. 190.

36) Ex *Tipucito* addo.

37) Syn. p. 190.

38) Syn. ἀγορασθέντε.

39) Syn. μέν.

40) *Heira* tit. 16.

41) *Heira*: διαπαλοῦντος.

42) *Heira* tit. 44.

Ὅκ⁴³) ἔρῶται τὸ εἰπεῖν· ὅσον θέλεις πέπρα-
ταί σοι, ὅσον κρίνεις, ὅσον δοκιμάσεις. [πλατώσ⁴⁴)
τοῦτο νόησον, ἕως οὗ ὁρίσεις τὸ τίμημα· μεθ' ὃ
γὰρ ὁρίσεις, δύναται σύστασιν ἢ πρῶσις ἐπιδέξασθαι.]

Ὅ⁴⁵) τίμημα μὲν ὁρίσας, κατὰ δὲ δωρεάν μὲλ-
λων αὐτὸ μὴ ἀπαιτεῖν, οὐ δοκεῖ πιπράσκειν.

Εἰ⁴⁶) μὲν εἰς τὸ παντελὲς γένηται πρῶσις δωρεᾶς
αἰτία, οὐκ ἔρῶται. εἰ δὲ δωρεᾶς αἰτία πρῶσῃ τι
ἤττονος τιμήματος, ἰσχύει. μεταξὺ δὲ ἀνδρὸς καὶ
γυναίκος οὐδὲ τοῦτο ἔρῶται, ἀλλὰ ἄκυρος ἢ πρῶσις.

Ἐὰν⁴⁷) πωλήσας ἀγρὸν παρεχώρησα ἔδωρα, καὶ
ὄδον χρεωστῶ.

Ἄγρῳ⁴⁸) ὑποθέμενος πέπρακά σοι αὐτὸν ὑπὸ αἰ-
ρεσιν τίν' ἐν ἀναθούσωμαι αὐτὸν πρὸ τῶν καλαν-
δῶν. οὐ δύναμαι σοι⁴⁹) ἐνάγειν ἐφ' ᾧ ἀναθούσασθαι
αὐτὸν καὶ πληρῶσαι τὴν αἴρεσιν. εἰ δὲ πέπρακά σοι
ὥστε πρὸ τῶν καλανδῶν αὐτὸν ἀναθούσασθαι, κα-
λῶς μοι κινεῖς.

Ὅτε⁵⁰) τοῖς μεγάλοις ἐγκλήμασιν ὑποκειμένους
δούλους οἱ δεσπότης δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν διοικούν-
των τὰ πράγματα αὐτῶν δύναται πωλεῖν ἐπὶ τῷ
θηριομαχῆσαι.

Τὰ⁵¹) εἰς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου λεγόμενα
παρὰ τοῦ πρώτου, εἰ μὲν φαίνονται, οὐκ ἐνοχοποιού-
σιν αὐτόν· οἷον ὅτι εὐειδής ἐστιν ὁ δοῦλος, ἢ καλῶς
ὁ οἶκος ἐκτισται. εἰ δὲ εἴποι, γεγραμματισμένον ἢ
τεχνίτην εἶναι, τοιοῦτον δίδωσιν, ὡς κατὰ τοῦτο
πλείονος πωλήσας.

Δόλον⁵²) ὁ πρῶτης ποιεῖ, οὐ μόνον ἀσαφῶς ἐπὶ
παραγραφῇ καλῶν, ἀλλὰ καὶ ἀμυρῶς εἰς βλάβην
ἀποπροσποιούμενος.

Ὅθεν⁵³) ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ χειριζομένου ὀφφι-
κίον ἀγοράζειν τι δύναται δι' ἑτέρου ἢ δι' ἑαυτοῦ·
ἐπεὶ καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει, καὶ εἰς τὸ τετρα-
πλοῦν ἐνάγεται. ὑπέξαρουῦνται δὲ οἱ ῥητῶς ἐπιτε-
τραμμένοι.

Ἐὰν⁵⁴) πωλήσω σοι βιβλιοθήκην ἐπὶ ὄρω· εἰ
παράσχωσί σοι τόπον οἱ καμπανοὶ ἐν ᾧ ὀφείλεις
αὐτὴν ἀποδέσθαι, καὶ αὐτὸς ἐμποδίσεις δοθῆναι σοι
τόπον, ἐνέχη μοι τῇ ἀγωγῇ τῇ συνισταμένη ἐξ ἐπε-
ρωτήσεως καὶ συμφώνου ἀποκρίσεως, καὶ τῇ ἀγωγῇ
τῇ ἀπαιτούσῃ τὸ τοῦ διαπραθέντος τίμημα, ὡς τῆς
αἰρέσεως πληρωθείσης δι' ἧν ἐνεπόδισας.

Ὅκ⁵⁵) ῥεῖται ἴδιον ἢ ἀλλότριον οἶκον ἢ ἐποί-
κιον καταλύσαι ἐπὶ τῷ πλέον κερδᾶναι ἢ ἐπὶ τῷ
πραγματεῖσθαι. ἐπειτοίγε ἀνεροῦται μὲν ἢ πρῶσις
εἰς πρόσωπον τοῦ πρώτου· ὁ δὲ ἀγοραστὴς διπλοῦν
δίδωσι τὸ τίμημα τῷ δημοσίῳ, καὶ ἀναλαμβάνει τὸ
τίμημα παρὰ τοῦ πρώτου, ἐὰν ἔτυχεν αὐτὸ δεδωκῶς.

Εἰκονικῇ⁵⁶) πρῶσις οὐδέν [ἐστιν] οὔτε δοκεῖ ἐκ-
ποιεῖσθαι τὸ πρῶγμα.

Non valet, si quis dicat: emtum tibi est, quanti L. 35. §. 1.
velis, quanti iudicaveris, quanti aestimaveris. [Hoc D. XVIII. 1.
generaliter accipe, donec pretium definiveris: nam
postquam definiveris, venditio consistere potest.]

XXXVI. Qui pretium quidem definivit, sed id L. 36.
donationis causa non est exacturus, vendere non videtur. D. eod.

XXXVIII. Si venditio fiat in totum donationis L. 38.
causa, non valet. Si vero donationis causa viliorē D. eod.
pretio quid vendatur, valet. Inter virum autem et
uxorem ne hoc quidem valet, sed irrita est venditio.

XL. Si quum vendidi fundum, aquam concessi, L. 40. §. 1.
etiam iter debeo. D. eod.

XLI. Fundum, quem obligavi, vendidi tibi sub L. 41. pr.
econditione, si cum liberassem ante Calendas. Non D. eod.
potes me convenire, ut eum liberem et conditionem
impleam. Sed si tibi vendidero, ut eum ante Calen-
das liberarem, recte me convenis.

XLII. Servos maximis criminibus obnoxios do- L. 42.
mini neque per se neque per procuratores suos ven- D. eod.
dere possunt, ut cum bestiis pugnent.

XLIII. Quae ad commendationem rei venditae a L. 43. pr.
venditore dicuntur, si quidem appareant, non obligant D. eod.
eum: veluti si dicat, servum esse formosum, vel do-
mum bene aedificatam. At si dixerit, literatum vel
artificem esse, talem praestat, ut qui hoc ipso plus
venderit.

Dolum venditor committit, non modo quum ob- §. 2.
scure circumscribendi causa loquitur, verum etiam
quum obscure nocendi causa dissimulat.

XLVI. Nemo ex officio, quod administrat, emere L. 46.
quid per se vel per alium potest: alioquin et rem D. eod.
amittit, et in quadruplum convenitur. Excipiuntur
autem, quibus hoc nominatim concessum est.

L. Si tibi bibliothecam vendidero sub conditione: L. 50.
si tibi Campani locum praestiterint in quo eam re- D. eod.
poneres, et ipse impedimento fueris quominus tibi lo-
cus daretur, teneris mihi actione ex interrogatione
et responsione descendente, et actione qua pretium rei
venditae petitur, quasi impleta conditione quum im-
pedimento fueris.

LII. Non permittitur, ut quis suam alienamve L. 52.
domum aut villam diruat plus lucrandi vel negotiandi D. eod.
causa. Nam quod ad personam venditoris attinet,
irrita fit venditio: emtor vero pretium duplum ae-
rario infert, et a venditore pretium repetit, si forte
illud solverit.

LV. Imaginaria venditio nullius momenti est, nec L. 55.
res alienari videtur. D. eod.

43) Πείρα tit. 31.

44) Seqq. παραγραφῆν sapiunt.

45) Syn. p. 190. Ibidem additur schol.: Ἦνικα τὴς πι-
πράσκων ὁρῶσι τίμημα δωρεῶς χάριν, οὐκ ὡς μέλλον ἀπαιτεῖν,
ἢ πρῶσις οὐκ ἔρῶται, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τίς
ἄλλο πράττει καὶ ἄλλο τι προσποιεῖται, οὐδὲ ὃ πράττει, δοκεῖ
ἔρῶσθαι. (Quum quis vendens pretium definit, donationis
gratia, non velut exacturus, venditio non valet, propter
regulam, qua dicitur: Quum quis aliud agit, et aliud simulat,
ne id quidem, quod agit, valere videtur.)

46) Syn. p. 190. Πείρα tit. 38.

47) Syn. p. 190.

48) Πείρα tit. 31.

49) Πείρα tit. 28.

50) Malim: δύνασθαι μοι.

51) Syn. p. 190.

52) Syn. p. 142. Schol. apud Heimb. I p. 623.

53) Syn. p. 190. Ubi additur scholium hoc: Ἐπεὶ ἀρχόν-
των ἀγοραζόντων ἀνάγνωθαι βιβλίον πρὸς τὴν ἀ' κεφ. ἐπὶ ἐπερ ἐν-
ρήσεις ἐν τῷ περὶ στρατιωτῶν. (De magistratibus ementibus
lege librum 57 tit. I cap. 18 quod in titulo de militibus in-
venies.)

54) Πείρα tit. 31.

55) Syn. p. 192.

56) Syn. p. 193.

- L. 56. ⁵⁷⁾ Ἐὰν πωλήσω δούλην ἐπὶ ὄρω τοῦ μὴ προστιῆ-
D. XVIII. 1. ναι, καὶ ὥστε ξεῖναι μοι αὐτὴν ἀφαιρεῖσθαι εἰ προ-
στῆ, φυλάττεται μοι τὸ σύμφωνον, κἄν εἰς πολλοὺς
ἀγοραστὰς περιέλθῃ.
- L. 61. Τὸ ⁵⁸⁾ ἐμὸν ὑπὸ αἵρεσιν ἰσχυρῶς ἀγοράζω· εἰδὸς
D. eod. γὰρ ἐλπίζεται παύεσθαι εἶναι ἐμὸν.
- L. 62. pr. Ὅ ⁵⁹⁾ πρῶτων ὀφρῖκιον ἐν ἐπαρχίᾳ, ἢ στρατευό-
D. eod. μενος, οὐ δύναται ἀκίνητον ἀγοράζειν ἐν αὐτῇ, εἰ
μὴ πατρῶον παρὰ τοῦ δημοσίου.
- L. 63. pr. Ἐὰν ⁶⁰⁾ ἐλευθέρῳ ἢ δούλῳ μου ἐπιτρέψω, πω-
D. eod. λῆσαι σοι, ὃ δὲ πωλήσῃ ἐτέρῳ, οὐκ ἔξῴεται.
- L. 65. Συνεφώνησα ⁶¹⁾, τόσους κεράμους ποιῆσαι ἐπὶ
D. eod. δῆλη ποσότητι τοῦ νομίσματος· εἰ μὲν σὴ ἔστιν ἢ
ὑλη, ἔξ ἧς γίνονται, πρῶσις ἔστιν· εἰ δὲ ἐγὼ δέδωκα
αὐτὴν, μίσθωσις ἔστιν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς πρῶσις ἢ
δισποτεία τῆς ὑλης ἀμείβεται· ἐπὶ δὲ τῆς μίσθωσις
τοῦ αὐτοῦ μένει.
- L. 71. Οἱ ⁶²⁾ οἰνέμποροι, ὡς ἂν συμφωνήσωσι, πιπρά-
D. eod. σκουσιν· οὐδεὶς γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρεσκό-
μενος τῷ μέτρῳ ἢ τῷ τιμήματι· καὶ μάλιστα εἰ
μηδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνήθειαν τοῦ κλίματος.
- L. 72. pr. Τὰ ⁶³⁾ ὠρισμένα ἐπὶ μειώσει συμφώνου ἠνωμένα
D. eod. ἔσθι τῷ συναλλάγματι, οἷον ἵνα [μὴ ἐπερωτηθῶ ἐπὶ
διπλασιασμῷ· τὰ δὲ ἐπὶ προσθήκῃ οὐκ ἠνῶνται τῷ
συναλλάγματι, οἷον ἵνα] ⁶⁴⁾ ἐγγυητῆς ἐπὶ τῷ διπλα-
σιασμῷ δοθῆ. ἔνθα δὲ μὴ τίκει τῷ ἀγοραστῇ ἀγω-
γῆν, συμβάλλεται αὐτῷ εἰς παραγραφὴν ἐναγομένην
παρὰ τοῦ πρῶτου. εἰ δὲ πάντων ἀκραίων ὄντων
δόξει ἀξιεθῆναι ἢ μειωθῆναι τὸ τίμημα, δοκοῦσι
λύειν τὴν προτέραν πρῶσιν καὶ νέαν ποιεῖν.
- L. 73. pr. Καὶ ⁶⁵⁾ πεσότος τοῦ ἱεροῦ οἴκου ὁ τόπος οὐ γί-
D. eod. νεται βέβηλος, ὅθεν οὐδὲ πωλεῖται.
- L. 76. §. 1. Ὅ ⁶⁶⁾ ἀγοραστῆς τοῖς δικαίοις τοῦ πρῶτου κέρρη-
D. eod. ται καὶ τῇ νομῇ αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ μακροῦ χρόνου
παραγραφὴν.
- L. 78. §. 1. Ἐστῶτα ⁶⁷⁾ οἷτον πιπράσκων συνεφώνησας ἐπιγι-
D. eod. νώσκειν τὴν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος βλάβην. οὐ δοκεῖς
περὶ τοῦ συνήθους, ἀλλὰ τοῦ ἀμέτρου χειμῶνος
λέγειν.
- L. 1. Μηδεὶς ⁶⁸⁾ βαπτέτω ἢ πιπρασκέτω πορφύραν,
C. IV. 40. μήτε ἐν μεταξῇ μήτε ἐν ἐρίῳ. ὃ δὲ πωλήσας καὶ
δημεύεται καὶ κεφαλικῶς τιμωρεῖται.
- L. 3. Ὅμοιως ⁶⁹⁾ δὲ καὶ ὁ ἀγοράσας οἷτον ἐκ τοῦ δη-
C. eod. μοσίου κανόνος ἢ πωλήσας κεφαλικῶς τιμωρεῖται.
- L. 4. Οἱ ⁷⁰⁾ ἀγοράσαντες οἷτον τῷ στρατοπέδῳ ⁷¹⁾ πεμ-
C. eod. φθέντα, σιμνοὶ μὲν ὄντες δημεύεσθωσαν, εὐτελεῖς δὲ
ὄντες ⁷²⁾ κεφαλικῇ ὑποβαλλέσθωσαν τιμωρία.
- L. 1. Μηδεὶς ⁷³⁾ εἰς τὸ βαρβαρικὸν ἀπαγέτω οἶνον ἢ
C. IV. 41. ἔλαιον ἢ γάρον· μήτε τοῦ γεύεσθαι ἐνεκεν μηδὲ
ἐπὶ τῇ χρήσει αὐτῶν τῶν ἐμπόρων.

LVI. Si ancillam vendidero sub conditione ne prostitueretur, et ut liceret mihi eam abducere si prostituta esset, hoc pactum mihi servatur, etiamsi ad plures emtores pervenerit.

LXI. Rem meam sub conditione utiliter emo: forte enim speratur mea esse desinere.

LXII. Qui officium gerit in provincia, vel militat, rem immobilem in ea emere non potest, praeterquam paternam a fisco.

LXIII. Si libero homini vel servo meo praecepero, ut tibi venderet, is vero alii vendiderit, non valet.

LXV. Convenit mihi tecum, ut certum numerum tegularum pro certo pretio faceres. Si quidem materia tua est, ex qua fiunt, venditio est: si vero ego eam dedi, conductio est. Nam in venditione dominium materiae mutatur: in conditione vero eiusdem manet.

LXXI. Negotiatores vini, uti pacti fuerint, ita vendunt: nemo enim vendere cogitur, si mensura aut pretium displiceat: et maxime, si nihil contra consuetudinem regionis fiat.

LXXII. Quae conventa sunt, ut detrahatur contractui, contractui insunt, veluti ne cautionem duplae praestem: quae vero ad hoc, ut adiciatur, contractui non insunt, veluti ut fideiussor in cautione duplae praestatur. Sed ubi emtori actionem non parit, proficit ei ad exceptionem, si a venditore conveniatur. Quodsi omnibus integris pretium augeri vel minui placuerit, priorem venditionem dissolvere et novam facere videntur.

LXXIII. Et collapsa sacra aede locus non fit profanus, ideoque non venditur.

LXXVI. Emtor iuribus venditoris utitur et possessione eius ad longi temporis praescriptionem.

LXXVIII. Frumentum, quod in herbis erat, vendens pactus es, periculum tempestatis subire. Non videris de consueta, sed de immoderata tempestate loqui.

LXXXII. Nemo fucet aut distrahat purpuram, vel in serico vel in lana. Qui vero distraxerit, eius bona publicantur et ipse capite punitur.

LXXXIV. Similiter et is, qui ex canone publico frumentum emerit aut vendiderit, capitaliter punitur.

LXXXV. Qui frumentum exercitui missum mercati fuerint, honestiores quidem bonorum amissionem incurrant, viliores autem capitali supplicio subiaceant.

LXXXVI. Nemo ad barbaricum transferat vinum vel oleum vel garum: neque gustus causa neque ad usum ipsorum mercatorum.

57) Πείρα tit. 28.

58) Πείρα tit. 31. Ibi additur hoc (ex Indice Stephani, uti videtur): τοῦ πλάτους. Ἐγραψέ με τις κληρονόμος καὶ κληγάτευσεν ἀγρὸν ἐνέτω ἐπὶ αἵρεσιν. ἐπειδὴ τῆς αἵρεσις ἐξοχομένης λαμβάνει ὁ λεγατάριος τὸν ἀγρὸν καὶ παύεται εἶναι δισπότης, δύναμις τοῦτον τὸν ἀγρὸν ἀγοράζειν ὑπὸ αἵρεσιν. (Quidam me scripsit heredem et alteri sub conditione fundum legavit, Quia existente conditione legatarius fundum accipit et dominus esse desino, hunc fundum sub conditione emere possum.)

59) Syn. p. 191.

60) Schol. 2 ad Basil. XIV, 1, 5 ed. Heimb. II p. 72.

61) Syn. p. 190.

62) Syn. p. 454.

63) Πείρα tit. 45.

64) Ex Tipucito inclusa addo.

65) Πείρα tit. 15.

66) Syn. p. 191.

67) Πείρα tit. 45.

68) Syn. p. 191. Πείρα tit. 42.

69) Syn. p. 191. Πείρα tit. 42.

70) Syn. p. 469. Πείρα tit. 42.

71) Πείρα: τῷ δημοσίῳ.

72) Deest in Πείρα.

73) Syn. p. 191. Πείρα tit. 42.